Liba Švrčinová-Cunnings



TAKHLE VELKÁ RYBA

A DALŠÍ PŘÍBĚHY Z KANADY


TAKHLE
VELKÁ
RYBA

Liba Švrčinová-Cunnings



A DALŠÍ PŘÍBĚHY Z KANADY

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Liba Švrčinová-Cunnings, 2017
Photos © Liba Švrčinová-Cunnings, 2017
Cover © Lukáš Tuma, 2017
Czech Edition © Nakladatelství Epocha, Praha 2017

ISBN 978-80-7557-406-0 (pdf)

Obsah

PŘEDMLUVA 7
OH, CANADA 9
PORAĎ SI, JAK MŮŽEŠ 10
POČÁTEČNÍ CHYBY ZELENÁČŮ 14
HÁČEK A NÁVNADA 19
TAKHLE VELKÁ RYBA 22
ZIMNÍ OLYMPIJSKÉ HRY 1988 24
OSTROV VANCOUVER 26
MOUDROST RYBÍHO STAŘEŠINY 29
ZAVAZUJEME UZEL 31
O LOSOSECH A MEDVĚDECH 36
TAŤKA V KANADĚ 40
BOWRON LAKES – JEZERA BOWRON 46
TRÁVA NA DRUHÉ STRANĚ PLOTU JE PRÝ ZELENĚJŠÍ 61
KOOTENAY LAKE – RYBÁŘSKÉ DERBY 67
CORTEZ ISLAND A HORNBY ISLAND 72
WELLS GRAY PROVINCIAL PARK, B.C. 81
ZÁLIV TOQUART BAY 85
COLD LAKE – STUDENÉ JEZERO 90
CESTA DO EGYPTA 96
SKOKY NA LYŽÍCH 99
SUŠENKOVÝ ZÁVOD 101
ŠTĚDRÝ DEN – NADÍLKA, NEBO NADĚLENÍ? 106
O HOLKÁCH A LOPATÁCH 108
SYNCHRONICITA 110
LIŠKA BYSTROUŠKA 112

DEEP COVE – HLUBOKÁ ZÁTOKA 132
ŠTAFETA JASPER–BANFF 139
KURZ PRO BLONDÝNKY č. 001 147
THREE ISLE LAKE – JEZERO TŘÍ OSTRŮVKŮ 149
NĚJAKÁ DIVNÁ KARMA 151
LÉTAJÍCÍ DIKOBRAZ 158
MEZINÁRODNÍ VÝLET 162
PLAVÁNÍ PŘES JEZERO WINDERMERE 166
NAŠE VLASTNÍ K2 170
KOLO, KROUPY, KALAMITA 175
ZÓNA POHODLÍ 178
VLK ZA HUMNY 180
NEDĚLNÍ KÁZÁNÍ 187
SLUNCE, LÉTO A KÁVA 188
SLUNCE, LÉTO, JAHODY A DALŠÍ KÁVA 192
SLUNCE, LÉTO, JAHODY A MOSKYTI 197
PŘEDMĚT ZÁVISTI U JEZERA RIBBON LAKE 203
GRIZZLY COL 209
MANŽELSKÁ PORADNA ŠERPŮ 212
TVRDÁ ČESKÁ PALICE 214
DIVOKÉ JÍZDY 220
KDY VYPOUŠTÍ MEDVĚDY 223
DOHÁNÍ MĚ MINULOST 225
KAM ČERT NEMŮŽE, NASTRČÍ ŽENSKOU 229
YAMNUSKA CLIMBING SCHOOL 231
NEW BRUNSWICK 237
OH ME NERVES! ACH, MOJE NERVY! 242
TI ČEŠI JSOU PROSTĚ VŠUDE 247
MODRÉ Z NEBE 277
MÍRNĚ UTAJENÉ HOUSLE 281

MOTTO

Zažít velké dobrodružství, a přežít ho, vyžaduje dobrou soudnost. Dobrá soudnost pochází ze zkušeností. Zkušenosti, samozřejmě, jsou výsledkem špatné soudnosti.

Dr. Geoff Tabin

Předmluva

Milý příteli,

nalejte si skleničku vína, čaje nebo limonády, podle počasí a nálady, a vydejte se na cestu do Kanady. Je to země nedozírných planin, obrovských jezer a vzpínajících se hor, která pro nás vždy představovala dobrodružství, romantiku a divokou přírodu, plnou zvěře. To vše je ale vždy doprovázeno tvrdou prací, danou tvrdými podmínkami. Příroda si diktovat nenechá.

Je pravdou, že civilizace postoupila i zde, ale jen částečně. Umožnila sice do mnoha oblastí přístup, ale dál je člověk stejně zanechaný vrtochům přírody, svým vlastním schopnostem, vlastní síle, a v neposlední řadě své vůli přežít.

Ti z vás, kteří už znají mou předešlou knihu Himálajský deník, se možná divili, co přivedlo ženskou k tomu, že se sama vydala do Nepálu v Himálaji. A ne jen jednou, ale hned osmkrát. Tyto příběhy z Kanady to možná objasní. Hory se prolínaly mým životem odjakživa, ať to byly mé rodné milované Beskydy či později Malá a Velká Fatra, Roháče, Nízké a Vysoké Tatry, Himálaj i Skalisté hory.

V bývalém Československu jsem závodila v orientačním běhu a v roce 1968 jsem vyhrála mistrovství republiky. Tudíž mi nebyly cizí ani mapy, ani divoký terén bez cest a turistických značek. Orientační běh se běhá za každého počasí, takže se obvykle člověk přiřítí do cíle zapráskaný bahnem, podrápaný od maliní, ostružiní, šípků a dalších nepočítaných rostlin s trny, popálený od kopřiv a poštípaný různou havětí. Není to sport pro lidi, kteří chtějí udělat dobrý první dojem, vypadat elegantně a zachovat dekorum. Tu eleganci a dekorum tudíž nečekejte ani tady. Některé věci se prostě nemění.

Po okupaci ruskou armádou v roce 1968 jsem zvolila Kanadu a Skalisté hory. Jako každý jiný imigrant jsem musela překousnout těžké začátky, naučit se anglicky a pak se snažit plně se uplatnit v práci. Hned od počátku Skalisté hory nabízely výzvu, dobrodružství při poznávání nových končin, bezmeznou krásu přírody. Ve Skalistých horách snad není škaredé místo, ale jsou místa, která svou krásou vynikají nad ostatními. Zcela určitě k nim patří Skoki, Lake O'Hara, Mt. Assiniboine, oblast Sunshine a Egypt Lake, Údolí deseti štítů a Yoho. Tam se pak člověk rád vrací opětovně.

Později, po rodinné tragédii v roce 1986, kdy jsem tím nejhrůznějším způsobem přišla o obě děti, mi příroda přinášela útěchu i prostor, kde se moje duše mohla hojit. O tom se zde rozepisovat do detailu nechci, tato část mého života je zachycená v knize Bez slitování.

Tragédie postavila můj život vzhůru nohama a často jsem si nebyla jistá, jestli vůbec má cenu dále žít. Jak někde výstižně napsal Seneca, někdy i jen žít je hrdinství. Nakonec jsem se i z této tragédie dostala mentálně ven. Můj život se úplně změnil, je jiný, ale navzdory tomu, co se stalo, je dobrý. K mému hojení v neposlední míře přispěly i hory, jak zde, tak Himálaj, rovněž tak i další sporty. Závodila jsem v triatlonu, běhu na lyžích, v džudu a dělala trenérku gymnastiky. Vše napomohlo ke znovunabytí životní rovnováhy a znovu nalezené radosti z toho, co mi život a příroda dávají teď. Ony sporty ovšem také přinesly spoustu situací, které člověk tak nějak „neplánoval", které se vyvinuly tak nějak samy, a na které se nezapomíná.

Příběhy jsou řazené sice jakž takž chronologicky, ale velice volně. Je v nich voda, sníh, kámen, hory i medvědi, částečně jsou seřazeny i podle ročních období. Ono je to asi stejně jedno. Logika není někdy tak úplně důležitá. Důležitý je prožitek – někdy proto, aby se člověk sám sobě zasmál, a jindy naopak, aby se poučil z lekce, kterou mu ten prožitek uštědřil.

Tak si jen (ne)skromně přeji, aby mé prožitky přinesly něco i Vám.
Kanada Vás volá!

Liba Švrčinová-Cunnings

OH, CANADA

Po půlročním pobytu v Dánsku konečně vytoužená Kanada. Přistáváme v Edmontonu 17. února 1970, náš vstupní bod. Nové letiště je daleko mimo město a ještě vlastně není ani dostavěné. Jsou čtyři odpoledne, začíná se stmívat. Letadlo dojede na konec ranveje. Vystupujeme ven. Světla v dáli jsou světla odbavovací budovy, musíme pěšky. Sníh křupe pod nohama, je nejmíň minus dvacet, já v tenkém kabátku z Dánska. Mimo několika světel tam kdesi daleko není v dohledu nic, známky civilizace žádné, jen na kost promrzlá a zasněžená pláň. Křupání sněhu se prolíná s vytrvalým vytím kojotů.

Napadá mě nepohodlná myšlenka. Nemám vlastně žádný důkaz, že jsem opravdu v Kanadě. Kdyby to DC-8 přistálo na Čukotce, vypadalo by to asi úplně stejně. Nezbývá mi než upřímně věřit, že v té Kanadě opravdu jsem.

Přistáli jsme čtyři Češi a s mou slovní zásobou zhruba sta slovíček umím z nás asi nejvíce. Korunu tomu nasazuje imigrační úředník. Podívá se na naše pasy a spustí na nás ukrajinsky. Můj ukazatel paniky vystřelí nahoru, ale pak kolem sebe uvidím anglické a francouzské nápisy, asi jsme tu přece jen dobře. Dobro došli, добро дошли.

PORAĎ SI, JAK MŮŽEŠ

Člověk přijížděl do Kanady s mnoha představami, většinou mlhavými, nebo zkreslenými. Zeměpisné informace a informace o nádherné přírodě s těmi představami souhlasily. S tím ostatním to bylo horší.

Jistě, všichni jsme sem přijeli a zpočátku byli ochotní dělat cokoliv. Obvyklý a častý úděl mnoha emigrantů je uklízet. Sehnala jsem místo na universitě, uklízení, noční směny. Všichni uklízeči jsou emigranti, většinou Italové, jejich angličtina podle toho vypadá. První, co se učím, je „Apra la Porta" – otevři dveře, italsky. Shodou okolností uklízím na strojní fakultě.

Jednou, nějak kolem půlnoci, opřená o smeták, studuji sérii výkresů připevněných na stěně. Najednou se za mnou ozve hlas, jestli vím, na co se dívám. Vím, a mladému chlapíkovi popisuji, co je který pohled a kudy jsou vedené řezy. Ten jen vyvalí oči – když prý ty plány umím číst, proč uklízím? Odpověď je jednoduchá – neumím pořádně anglicky. Což beru jako situaci dočasnou, ale do té doby je tu pro mne jen to uklízení, nebo nějaké jiné podřadné práce. Jemu to ale bourá normální kanadský stereotyp, že třeba i ti uklízeči a další imigranti nejsou nevzdělaní pitomci, jen jednoduše neumějí anglicky.

Začíná mi docházet, že s prací v oboru to nebude jednoduché. Tady holku se strojní průmyslovkou v životě nikdo neviděl. Přípustné povolání pro ženu se vzděláním by bylo být zdravotní sestra, sociální pracovnice, učitelka, sekretářka, nebo učitelka hudby. Na celé inženýrské fakultě, kde uklízím, včetně elektrotechnické, studují všeho všudy čtyři holky.

PORAĎ SI, JAK MŮŽEŠ

Noční směny mě deptají, o uklízení ani nemluvím, takže jsem pravidelným návštěvníkem na pracovním úřadě. Tam si pod pojmem strojařina dokáží představit pouze auta a radí mi přestěhovat se do Ontaria. Tenkrát nějaká poradna pro imigranty, aby se v systému dokázali zorientovat a mohli se snadněji zařadit, nebyla. Když nejde strojařina, třeba půjde topografie. Z orientačního běhu a z hor mám k mapám vztah, zkusím to jinak.

Jedna paní z pracáku se nade mnou slituje a posílá mě do firmy, kde pracují s mapami pro naftový průmysl. Mapy ukazují pronájmy pozemků na příští geologický výzkum a vrty. Nic moc, ale jsem alespoň pryč od uklízení, od nočních směn a konečně v anglicky mluvícím prostředí. Tato firma nás „půjčuje" do různých olejářských společností, starat se o jejich mapy. Šéfová, která nás zacvičuje, je Britka, vdaná za Kanaďana, ale z druhé generace maďarského původu, tak má se mnou trpělivost a soucit. Říká, že její příbuzní anglicky nemluví pořádně dodnes, a to jsou v Kanadě od maďarské revoluce v roce 1956.

V jedné z firem, kde pracuji, si se mnou občas přijde popovídat celkem příjemný chlapík. Má kancelář v chodbě hned za rohem a asi se nudí. Dělá na osobním oddělení, a tak se mě přirozeně vyptává, co jsem dělala dříve. Když mu říkám, že strojařinu, tak jen vyvalí oči. Jak jsem mohla dělat strojařinu, když jsem tak drobná? (Což tenkrát byla pravda). Tak mu říkám, že tužku udržím. A je jedno, jestli kreslím třeba lokomotivu, zvedat ji nemusím. Chlapík zrudne jako řepa. A to je člověk, který pracuje na osobním a dělá přijímací interview! Proti tomu všemu budu bojovat?

I tato práce je poměrně nudná a soustavně hledám něco dalšího. U mnoha firem mi ani nedají dotazník k vyplnění a na rovinu mi řeknou, že ženské nepřijímají. U jedné inženýrské firmy se mi podaří nejen vyplnit dotazník, ale jsem dokonce přizvána i na pohovor. Vše jde dobře, domluvíme se i na platu, když se chlapík praští do čela a strašně se omlouvá. Prý u nich pracovat nemůžu. Zrovna si uvědomil, že v celé firmě nemají ani jediný ženský záchod.

Zanedlouho potom se dostávám kreslit k zeměměřičské firmě. V Calgary se vše točí kolem naftového průmyslu, firma vyměřuje naftovody, plynovody, vrty, přístupové cesty a prostory pro čisticí stanice a co všechno k tomu patří. Mimo sekretářku jsem tam jediná holka. V pobočce v Edmontonu také kreslí jedna holka, taky Češka. Časem přibude ještě jedna holka, Němka. Začíná to dávat nějaký obraz.

Jedna z těch představ je, že člověk jde do civilizované, pokrokové a vyvinuté země. Jenže ženská emancipace sem vůbec nedosáhla, jsou sto let za opicemi. Dlouho mi vrtá hlavou, jak to, že jsou tak pozadu. Osvětlil to až jeden program v televizi, o historii Anglie za druhé světové války. Jeden z následků války byl, že muži na obou válčících stranách odešli bojovat na frontu. Práci v továrnách z velké části převzaly ženy, často v profesích, které byly tradičně mužské, ale zvládaly to dobře. Jenže po skončení války se své nově nabyté svobody odmítly vzdát a už to tak zůstalo. Pouze ale v Evropě.

Na kanadské půdě se nebojovalo a kanadská armáda se války zúčastnila z velké části jako dobrovolnická. Úbytek mužů nebyl tak citelný. Kanada jako země tedy touto společenskou změnou jako Evropa neprošla, a ženy zde zůstaly trčet ve svých tradičních ženských rolích.

U první zeměměřičské firmy jsem zůstala šest let, ale bylo mi jasné, že se budu muset posunout dál. Přede mnou byli dva kluci, kteří tam byli déle, a jeden z nich byl docela schopný. Přes něho se dopředu nedostanu. Přešla jsem do jiné firmy, tam jsem se stala časem obchodním partnerem, pak u další firmy vedoucím konstrukce. Dnes je situace úplně změněná a ženy jsou v technických profesích zcela běžně, i když platy stále ještě vyrovnané nejsou.

I ta představa o „civilizovanosti" země potřebuje opravu. Jednoduchou matematikou lze spočítat, že jen do samotné provincie Alberty se Česká republika vejde 8,4krát. Přitom má Alberta jen 4,2 milióny lidí a dva z těch miliónů jsou ve dvou městech, v Edmontonu a v Calgary. Čímž je dáno, že tady není vesnice na každých pěti kilometrech. Varovná cedule

u dálnice, že další benzínová pumpa je vzdálená třeba 280 kilometrů, je proto zcela opodstatněná.

Což také znamená, že jediná civilizace je právě ta dálnice, a dvacet metrů od ní civilizace končí. Dodnes celá dálnice Trans-Canada highway není ani pokrytá sítí mobilních operátorů, spousta míst je stále bez signálu. O horách ani nemluvě, tam není signál vůbec žádný. Jen občas se poštěstí. To ovšem člověk musí stát přímo na vrcholu.

POČÁTEČNÍ CHYBY ZELENÁČŮ

O prvních sto padesáti se zmiňovat nebudu, těmi si prošel, v různých variantách, každý imigrant. Trochu jsme se otrkali a poznali okolí a mírně se zabydleli. Je na čase začít prozkoumávat Skalisté hory v místech, kam se autem dojet nedá. Není to tak jednoduché jako v Evropě.

První průvodce po Skalistých horách vyšel až v roce 1975. Do té doby jsme byli odkázáni na sporadické informace od známých. Ty byly většinou předávané ústně. Občas někdo něco sepsal na stroji a rozmnožil, ale celý výlet byl třeba jen v jednom odstavečku. Nejvíce informací jsem dostala od lidí z Foothills Nordic Ski Club, běžeckého lyžařského klubu. Běžky tady byly úplně v plenkách a Kanaďané o jejich existenci ani nevěděli. V klubu byli Norové, Holanďané, Finové, Švýcaři, Němci, Rakušané a Češi, jedna Polka. Kanaďanů pomálu, a pokud byli, tak většinou potomci smíšených manželství. Jediný obchod s běžkami je právě v Calgary, vede ho Nor, Mr. Mason, a jezdí sem celá západní Kanada od Saskatchewanu až po Vancouver.

Touto cestou se dovídám o jednom okruhu, asi čtyřicet pět kilometrů dlouhém, který se dá ujít za dva dny. Okruh není uzavřený úplně, je to spíše podkova, ale aspoň začíná a končí na stejné silničce. Těch patnáct kilometrů mezi konci podkovy budeme muset dojet stopem. Výborně, na svátek Díkůvzdání jsou tři dny volna. Svátek je v polovině října, to by šlo.

Jako imigranti žijeme z ruky do huby a podle toho vypadá i naše vybavení. Většina věcí pochází z armádního výprodeje, věci, které vyřadili.

Je to ale jediné místo, kde se dá koupit spacák „mumie". Jako další pořizujeme US tornu a celtu. O pohorkách si můžu leda nechat zdát, mám jen levné plastikové botasky.

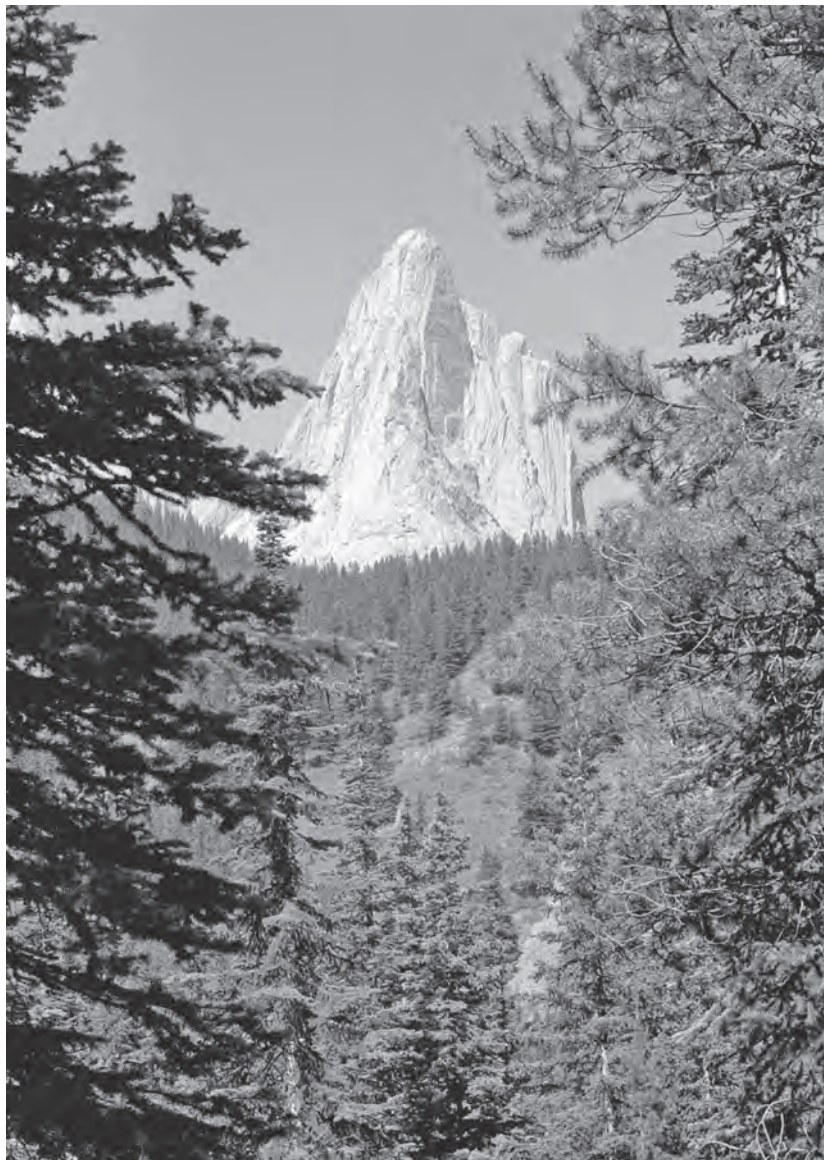
Co tady vydávají za „sportovní" obchody, je buď k smíchu, nebo k pláči, podle momentální nálady. Je v nich pár udic, další drobné rybářské náčiní, pár tenisových raket, občas malý stan, skládací sedačky a někdy dekový spacák. Slušný batoh žádný. Ani ledvinky tady nikdo nikdy neviděl, ty si šiju sama, a všichni běžkaři je obdivují, jaký je to úžasný nápad. Prostě, sto let za opicemi.

Turistické mapy neexistují. Jediné, co se dá sehnat, jsou oficiální topografické mapy, ale v těch zase nejsou značené žádné chodníky. V terénu značky také žádné. Jen občas je na nějaké křižovatce stará cedule vyřezaná do bytelné fošny, se šipkou a někdy se vzdáleností v mílích, ale to jen někdy.

Později, když aspoň začali značit začátky chodníků a vše mělo být v kilometrech, prostě místo „mi" (miles) napsali km, ale nikdo ty vzdálenosti nepřepočítával. Bylo prozíravé si raději všechno násobit 1,6krát, a sledovat čas.

Vycházíme s naprostým nedostatkem informací a s vybavením nanejvýš pochybným. Na přídavek jsme zde úplně noví, neznalí místních poměrů a vrtochů počasí. Zaručený recept, jestli ne přímo na katastrofu, tak určitě na slušný průšvih.

Parkujeme auto kousek od Banffu na staré silničce 1A. Trasa vede přes malý průsmyk Edith Pass do údolí Čtyřicetimílového potoka. Ten budeme sledovat proti proudu až k nouzovému srubu hajného. Někde tam se chodník dělí a odbočuje z údolí do průsmyku Mystic Pass. Začínáme za pošmourného rána a než dojdeme ke srubu, slušně leje. Po těch dvaceti kilometrech toho máme dost. Velká část chodníku kolem potoka je úplně rozbitá, protože je používaná i koňmi. Chodník je rozblácený a s mnoha kluzkými kořeny, které je nutno pracně překračovat. To činí postup pomalým a ve studeném lijáku pěkně prochladneme.



Mt. Louis, údolím potoka 40 Mile Creek

Srub má kamínka, i suché dřevo tam je, ale postele nebo palandy žádné, jen drátěnka na zemi. Pořád lepší než tvrdá podlaha. Matračky nemáme. Posouváme to všechno tak, aby na nás nekapalo děravou střechou. Ale jsme za srub vděční, protože venku leje a leje. Proudy studeného podzimního deště dělají téměř neprůhlednou clonu.

Na rozcestí chodníků je jedna z těch notoricky nepřesných cedulí. Hlásá, že k jezeru Mystic Lake je to jednu a půl míle, což by mělo být dva a půl kilometru, ale dojít tam trvá hodinu a tři čtvrtě. Pořád leje. Jak nabíráme výšku, déšť se postupně mění na mokrý sníh. Pořádná slota.

Stoupáme do průsmyku. Už nějakou dobu jsme nad čárou lesů, poslední stromy skončily kousek nad jezírkem. V otevřeném prostranství se všichni čerti žení. Vichr, mokrý sníh, viditelnost mizerná. Naštěstí pro nás, sníh se zatím neakumuluje a jsme stále schopní úzkou stezku sledovat. Planina na průsmyku je poměrně široká, a při mizerné viditelnosti nemáme jinak vůbec žádný záchytný bod.

Jsme v džínách a v tenkých nylonových větrovkách, všechno dávno promoklé. Já mám aspoň kapuci, ale čepici a rukavice nemáme žádný. Vůbec nás nenapadlo, že ve dvou tisících dvou stech osmdesáti pěti metrech může sněžit kdykoliv, i v červenci, natož pak v říjnu. Mokrý sníh bodá do obličeje. Jsme rádi, když začneme klesat a jsme z toho nejhoršího venku.

Nejsme. Sníh se mění na déšť, spíše sklouzáváme, než sestupujeme, do údolí potoka Johnston Creek. Tímto údolím se budeme vracet k silničce. U potoka nás čeká další překvapení. Za prvé, tohle není potok, ale docela dravá horská říčka, hluboká do půl stehen. Za další, na mosty tu zjevně nevěří, takže hurá do ledové vody. Jestli jsem sotva napůl rozmrzla z průsmyku, v mžiku jsem opět na rampouch. Pak pokračujeme údolím, procházíme kolem Ink Pots, Inkoustových jezírek, a zanedlouho vstupujeme do kaňonu, kterým se Johnston Creek probojovává.

Kaňon končí na silničce 1A, tam je chata s restaurací a civilizace. K chatě zbývá už jen pár kilometrů. Dnes to tady vypadá úplně jinak

a nic nenasvědčuje tomu, co čekalo nás. Kaňonem dnes vede vysoko nad vodou betonový chodník na ocelových traverzách, schůdky, lavičky, zábradlí, a promenádují se tu Japonečky na vysokých podpatcích, prostě turistická atrakce.

Nám jde ale o život. Nic z těch vylepšení ještě neexistuje. Je třeba přecházet z jedné strany kaňonu na druhou, a to několikrát. Ve skalních stěnách jsou místy přírodní vodorovné hrany jako lavice, povětšinou úzké. Není zde ani zábradlí, ani řetěz ve stěně. Někdy je třeba šplhat nahoru a dolů po chatrných dřevěných žebřících a překračovat tu divokou vodu po kládách. Voda pod námi se s ohlušujícím randálem protlačuje peřejemi, kaskádami a vodopády, hrůza dolů pohledět. A absolutně všechno, úplně všechno, je pokryté tenounkou vrstvičkou mokrého ledu.

Do chaty se vpotácíme v naprosto dezolátním stavu, na pokraji nervového vyčerpání a hypotermie. Po sedmém hrnku kávy začínám rozmrzávat, ale jen tak nějak povrchově. Až teprve teď začínám chápat české úsloví „do morku kostí“, protože jsem zmrzlá až tam.

Při stopování zpět k našemu autu se na chvilku protrhnou mraky a vysvitne slunce. Úplně všechny vrcholy kolem nás jsou jiskřivě bílé, až odraz svitu bodá do očí. Úchvatná krása, ale pouze z dálky. Pokud v tom člověk přímo nebyl, tak by nevěřil, že i peklo může zamrznout.

HÁČEK A NÁVNADA

V roce 1987 celé Calgary vřelo přípravami na nadcházející zimní olympijské hry. Rok dopředu už zkoušeli veškerá zařízení, sjezdovky a běžecké tratě. Jednou z nových služeb pro atlety byla sportovní masáž.

Prozatím masáže děláme v jedné z chatek na voskování lyží. Vejde se tam šest masážních stolů a v rohu je za zástěnou maličký prostor na převlékání. Kanaďané vždy vyjdou jako larvy, několikrát omotaní do prostěradla. Služby poskytujeme všem závodníkům. Přijdou tři Švédové, jestli je to i pro ně. Samozřejmě, ale musí deset minut počkat, až dokončíme masáže těch, kteří už jsou na stolech. Švédové jsou šťastní a jeden po druhém, jak se stoly uvolňují, naskakují na stoly. Žádné cavyky, hned jdou donaha a po masáži se uvolněně promenádují nazí po chatce, protřepávají si všechny údy, jak to bylo výborné. Když odejdou, jeden z masérů se mě ptá, co jsem si o tom myslela. Tak komentuji, že to bylo zajímavé, že blonďáka jsem nikdy předtím neviděla. Jeden z nich zrudne jak řepa – je také blond.

Podobná legrační situace nastala v roce 1997 při Světových policejních a hasičských hrách. Všude v Kanadě i ve Spojených státech platí pravidlo, že nesmí být žádná veřejná nahota. Jenže to nikdo neřekl Evropanům. Takže v triatlonu v depu se po plavání všichni vesele převlékali z mokrého a poskakovali tam nazí. Puritánské Kanaďanky jen cudně odvracely zrak a pánové dělali, jakože nic nevidí.

Jednou dávno jsem se téměř dostala do průšvihu sama. Chodila jsem na hory se skupinou mladých lidí, byli z nějakého kostela. Před jedním výletem mi řekli, že nás jedna rodina pozvala na saunu a že si mám

přinést plavky. Tenkrát jsem ještě neuměla pořádně anglicky, a tudíž mi nic z toho nedávalo smysl. Byla jsem si jistá, že si mám přinést plavky, ale co to má společného se saunou? Pro jistotu jsem si je přinesla, a čekala jsem, co se bude dít. Oni opravdu šli do té sauny v plavkách!

Na zimních olympijských hrách jsem byla součástí jak organizačního týmu, tak i jako jeden z masérů. Ustanovili jsme dvě masážní kliniky – jednu na Calgarské universitě, druhou v Canmore, kde se konaly nordické disciplíny. K tomu jsem nutně potřebovala skládací masážní stůl.

Měla jsem fotografii stolu, který se mi zamlouval, a plány jsem si, coby bývalý strojař, udělala sama. Šla jsem nakoupit materiál na horní plochu a všechno si nařezala. Kamarád z gymnastiky, vyučený stolař, poskytl nějaké specializované nářadí a pomoc, práce postupovala dobře.

Další stadium – šla jsem koupit dřevo vhodné pro nohy stolu. Muselo být tvrdé a určitého tvaru a velikosti. Ve stavebninách mi pomáhá šikovný mladý pořízek. Je příjemný a usměvavý, ukazuje mi kde co, ale nic z toho, co tam má, se mi nehodí. Nakonec se mě ptá, co to vlastně stavím. Když říkám, že masážní stůl, zalapá po dechu a mírně zamrzne. Ani se mu nedivím. Masáž v té době v Kanadě sloužila většinou jako fasáda pro prostituci. Raději rychle dodávám, že mám příští týden pracovat v Canmore v zimním středisku pro nordické disciplíny. Koná se závod o světový pohár. Stůl potřebuji mít do té doby hotový.

Čímž mu dochází, že prostitutka asi nebudu, ale opatrně se vyptává dál, asi pro jistotu. Prý, ve kterém sportu. Říkám, že běžky a biatlon. Přerovnávám mu hodnoty, o sportovní masáži nikdy ani neslyšel. Pak mi povídá, že jezdit na běžkách se vždycky naučit chtěl, ale že je bývalý závodní plavec a na běžky nějak neměl nikdy příležitost. Šířka jeho ramen by tomu plavání i odpovídala.

Zmínka o plavání zase silně vzbuzuje mou pozornost. Po návštěvě stavebnin mám namířeno do bazénu, přeptat se na lekce plavání. Po úrazu páteře při dopravní nehodě mi bylo doporučeno začít, jako součást rehabilitace, plavat, ale plavání mě nikdy nikdo pořádně nenaučil a podle

toho to vypadá. Proč bych tam ale chodila, když se příležitost naskytla právě zde? Kluk vypadá šikulka, příjemný a zdvořilý, tak proč ne? Neváhám, a navrhuju, že si ty lekce můžeme vyměnit. Já ho naučím jezdit na běžkách a on mě naučí kraula. Dávám mu vizitku, ať mi zavolá, že se domluvíme na čase. Pro to správné dřevo musím sice jinam, ale zato mám trenéra. Jmenuje se Patrick.

TAKHLE VELKÁ RYBA

Výměna lekcí pokračuje úspěšně. Patrick je pohybově nadaný, stačí mu jen se podívat na určitý pohyb a lehce ho okopíruje, koordinaci má dobrou. Ale sebemenší sjezd s kopečka dolů a má smrt v očích. Není se co divit. Nějak nemůže udržet pluh. Špičky lyží se mu vždycky rozjedou od sebe a pak švihá dolů v širokém rozkroku s lyžemi paralelně, připravený každou vteřinu umřít. Kontrola rychlosti veškerá žádná.

Taktéž, když jede dolů ve stopě. Říkám mu, že se má uvolnit, kolena nechat mírně pokrčená a ty malé hrboly v terénu vyrovnávat jimi. Jestliže nechá nohy ztuhlé, každý hrbolek ho vyhodí ze stopy ven a naboural se. On na to, že jak se má uvolnit, když mu jde o život?

V bazénu to se mnou není o nic lehčí. Nejdříve po mně chce, ať mu ukážu, jak plavu, aby věděl, co je třeba opravit. Ha, ha, to je dobrý fór. Po čtyřech tempech mé verze kraula se zahrabávám pod vodu tak hluboko, že se musím zastavit a vrátit se na hladinu se nadechnout. Prý se mám uvolnit a tím se mi upraví i dýchání, i pohyb ramen. Vracím mu zpět, jak se mám uvolnit, když se mi zdá, že se musím každou chvíli utopit? Zjevně jsou naše zóny pohodlí někde úplně jinde.

Patrickův první instinkt plavčíka prý byl skočit do bazénu a zachránit mě, ale zase nevěděl, jestli se neurazím. To mi ale, samozřejmě, hned neřekl. Až po dlouhé době z něj vyšlo, že byl před naší první lekcí plavání strašně nervózní. Prý jsem vypadala sportovně, a tak nevěděl, jestli se opravdu chci naučit kraula, nebo jestli chci z mé stovky shodit pár setin vteřiny.

Jednou v lednu v bazénu přes noc vypovídá funkci ohřívač vody. Voda je tak ledová, že po deseti minutách lezeme ven, s modrými rty. Je ještě

hodně brzy ráno a oba máme hodinu času před tím, než musíme do práce. Jdeme na kakao se zahřát. Pak následuje nesmělá otázka, jestli chodím ráda do kina. To mě zahřeje ještě více, než to kakao!

Mimo sportů je Patrick také vášnivý rybář. To přesně nevím, jak to vzít. Nějaká slavná osoba prý pronesla výrok, snad Werich, že čas strávený rybařením se do života nepočítá. S tím bych i celkem souhlasila, ale zase někdy není na škodu se naučit něco nového. Navíc dělám ráda celkem cokoliv, pokud je to venku, tak to by šlo. Také možná poznám nové oblasti, kam bych třeba ani nešla.

Podle Patrickovy teorie prý ryby, hned po tom, co roztaje led, berou jako zjednané. Vydáváme se k přehradě Glenmore na jižním konci města a učím se vrhat třpytku. Do žádné velké dálky se mi to nedaří a někam mířit mi nejde vůbec. Žertem tomu dávám pseudotechnický název „širokoúhlé vrhání", protože mi to létá v rozmezí asi 160°. V duchu si říkám, že je to stejně jedno, voda jako voda, a kdoví, jestli tam vůbec nějaká ryba je. Pak se mi ale zdá, že mi prut nějak ztěžkl. Zatáhnu více, ono to cukne! Hm, že by? Volám na Patricka, ať připraví síť. Ten mi nejdříve nevěří, že to myslím vážně a k ničemu se nemá. Ryba táhne jako zjednaná, tak se ptám, teď už trochu důrazněji, jestli se, k čertu, může hýbat trochu rychleji? Konečně zareaguje, a že mám na vlasci rybu, už není pochyb. Voda je u kraje dost mělká, a aby rybu dostal do sítě, musí vlézt do ledové vody až po kolena. A ryba je naše.

Patrick jen zírá – ulovila jsem obrovského jezerního pstruha. To prý musí vidět jeho otec! Tak balíme nářadíčko a jedeme domů k jeho otci. Patrick, plný nadšení, otci říká: „Podívej, jak je ta ryba obrovská, a byla ulovená na tenhle obyčejný malý prut a je to její úplně první ryba!" Pak se zarazí a dodává: „Jo, mimochodem, tohle je Liba." Tak jsem byla představená svému budoucímu tchánovi, ale to jsem tenkrát ještě nevěděla.

Přesně nevím, kdo ulovil koho. Patrickova verze je jiná – prý byl ulovený na domácí makovou bábovku.

ZIMNÍ OLYMPIJSKÉ HRY 1988

Sportovní masáž je tady pořád v plínkách a trvalo dva roky, než jsme se s přípravnou komisí dohodli, že nám masáž povolí na hrách dělat. Všichni pracujeme jako dobrovolníci. Sice nám masáž povolili, ale podporu od olympijského výboru jinak nemáme žádnou. Přesto si nikdo nestěžuje, jsou to vzrušující doby.

Dopředu si beru pár kurzů na konverzační němčinu. To, co jsem kdysi znala, je dávno polozapomenuté, opakování by asi nebylo na škodu. Hned první den v Canmore zachraňuji nějakého Švýcara, který se ztratil a nemůže najít svůj motel. Není se co divit, je úplně na opačné straně městečka, tak mu do sněhu kreslím mapku, to funguje. Začátek dobrý.

Máme pro masáž kliniku na universitě v Calgary a druhou v Canmore, v kongregační místnosti od nějaké křesťanské organizace. Není tam ani telefon, tak musím do jiné budovy, kde organizují veškeré služby a další dobrovolníky. Telefon je ve velké vstupní hale. Sotva zavěsím, vcházejí dva chlapíci, namíří si to přímo ke mně a hodně lámanou angličtinou se snaží něco zeptat. Jsou to Rusové. Je mi jasné, že anglicky se s nimi nedomluvím, tak se jich hned přímo rusky zeptám, co potřebují. Překvapením jen vyvalí oči.

Situace se má takhle. Byli s jejich ruským autobusovým zájezdem v Nordickém centru, několik kilometrů nad městečkem. Pak měli volný čas k prohlídce městečka, ale nějak nepochopili, kam se mají dostavit a než na chybu přišli, autobus jim ujel. Ten je měl dovézt na ubytování, ale oni přesně nevědí kam. Co teď s nimi?

Ptám se jich, jestli mají něco na papíře, nějaký jejich program. Mají, ale ten moc nepomůže, nemá detaily. Jdu s nimi dovnitř, jestli nebude někdo chytřejší tam. Rusové propadají panice, že se k autobusu nutně musí připojit. Je to za hlubokého komunismu, mají hrůzu z toho, že budou nařčeni z pokusu o útěk. Jak jsou zvyklí, že je všechno centrálně organizované, ptají se mě na spoustu dotazů, na které ovšem není odpověď. Co já vím, kdo se o ně stará? Ubytování měli mít v Bragg Creek, v městečku devadesát kilometrů odsud, ale kde, to tam není. Mají být na noc u soukromníků. I kdyby je tam někdo zavezl, nic to nepomůže. Rusové mi říkají, že proč ne? Že jim bylo řečeno, že Bragg Creek je malička vesnice, že se můžou zeptat tam. Může mě z nich ranit mrtvice. Tak jim říkám, že zeptat se není koho. Bragg Creek je sice maleňkaja děrevňa, no bolšaja zemlja – маленькая деревня, но ьольшая земля. To, jako Rusové, aspoň chápou. Jejich země je velká taky.

Pak jeden pán, který dělá šoféra, říká, že ví, ve kterém domku je tady v Canmore ubytovaná ruská delegace. Může nás zavézt tam a třeba je u nich nechají na noc. Jedeme. Jeden z těch Rusů je celkem přátelský a přívětivý, ten druhý je uzavřený a podezíravý. Asi neví, kam mě zařadit. Moje ruština není zase tak dobrá, ale domluvíme se. Co dělám v Kanadě, když jsem Češka, už je podezřelé samo o sobě a je jasné, že jsem se tady objevila až po ruské okupaci v roce 1968, což mluví samo za sebe. Musím být nějaký podvratný živel, nehodný důvěry. Ba přímo nasazený špicl.

Ten podezíravý se mě zase na něco ptá, ja něznaju. Tak se rozčílí, že když dělám pro olympijské hry, jak to, že nic nevím. Musím ho trochu zchladit. Jsem dobrovolník, jsem masérka, a ne zaměstnanec nebo organizátor, a šla jsem si do té budovy jen telefonovat. Že jsme se tam setkali, byla čirá náhoda, a pomáhám jim z vlastní dobré vůle jen proto, že neumí anglicky. Ten přátelský Rus je nyní ještě vděčnější a děkuje mi, ten druhý je teď aspoň potichu. Uleví se mi, když zůstávají u té ruské delegace a mám je z krku.

OSTROV VANCOUVER

Pstruhy a štiky je třeba zaměnit za úlovek větší velikosti. Jedeme na ostrov Vancouver na lososy! Pro Patricka je ostrov Vancouver rybářská Mekka a Medina, tomu se podle jeho měřítek nevyrovná nic. Zůstáváme u jeho matky v Nanaimo. Kousek na sever od Nanaima jsou útesy, kam prý je bezpodmínečně nutno jít ještě před východem slunce, aby si člověk zajistil přesně tu správnou skálu, na které bude stát a která mu zaručeně přinese ten šťastný úlovek.

V praxi to znamená vstávat ve dvě ráno, být tam nejpozději ve čtyři a další hodinu a půl čekat na východ slunce. Od temného moře se táhne sychravá zima a bez termosky plné něčeho horkého by tam jeden zmrzl. Východ slunce je opravdu vítaný. Po východu slunce se vyrojí místních rybářů nespočetně. Problém spočívá v tom, že si pořád zachovávám svůj širokoúhlý systém vrhání třpytky. Což je v pořádku, pokud kolem nikdo není. Ale nyní tu stojí chlapíci v pětimetrových intervalech, a když mi to padne někam naširoko, znamená to, že překřížím vlasce nejmíň dvou dalších rybářů buď vlevo, nebo vpravo, jak mi to kdy vyjde. Párkrát to přecházejí s úsměvem, no jo, ženská a rybaření, že jo? Pak je ale jasné, že musíme někam jinam, kde nikdo není, jinak je všechny naštvu. Už teď je to na pokraji jejich trpělivosti. Předtím ale, k pobavení všech, ještě stihnu vylovit jednu mořskou hvězdici.

Patrick říká, že slezeme na druhou stranu útesu, který jako písmeno „V“ ostře vybíhá do moře. Je k tomu místu tak špatný přístup, že se tam nikdo neobtěžuje chodit. Se dvěma pruty, podběrákem a krabicí třpytek a asi s padesáti dalšími rybářskými pomůckami se skalní stěna slézá



První losos z útesu

obtížně. Dole jsou dvě kamenné police, na kterých je sotva přesně tolik místa, aby se tam dalo stát. Obtížnost místa opravdu zaručuje, že tam nikdo není. Pod kamennou policí je černočerná hloubka moře, tady je celkem úplně jedno, kam se mi podaří se „trefit".

Po nějaké půlhodině něco za vlasec hodně silně škubne. Já škubnu taky, ať mu to oplatím a začíná dlouhý boj. Než lososa přitáhnu ke skále, zdá se mi, že mi upadne rameno, ale vzdát to přece nemůžu! Čím větší ryba, tím tvrději bojuje. Snaží se od skály utéct na široké moře. U špičky útesu dvakrát vyskočí metr nad hladinu vody a udělá přemet, ale zázrakem se mi daří ji stále udržet na vlasci. Je třeba mít přesně takové napětí, aby ryba nemohla třpytku setřást, ale zase ne tolik, aby se vlasec přetrhl. Po těch skocích se ryba rozhoduje plavat ke břehu, ale zase takovou rychlostí, že mám potíže vlasec tak rychle navíjet. Správné napětí je stále nutné. Jakmile by se tah uvolnil, ryba by třpytku setřásla. Ryba mění směr ještě několikrát. Konečně se vyčerpá natolik, že ji můžu přitáhnout ke skále. Jakmile se ji Patrick snaží nabrat do podběráku, z posledních sil ryba ještě propadne panice, mohutně sebou mrskne a zlomí hliníkové držadlo na podběráku. Patrick popadne podběrák za rám a zvedne ho rychle nahoru. Losos je náš. Má dvacet čtyři liber, to je hodně dobrý úlovek. Hodinu nato mám další, osmnáct liber. Patrick je na nule.

Slunce stojí vysoko a je čas jít domů. Vyšplháme na skalní stěnu, opět se vším náčiním, zlomeným podběrákem, a navíc se dvěma těžkými lososy. Chlapíci na kamenech jen zírají. Říkají Patrickovi, že viděli rybu na konci útesu skákat a tančit na ocase a čekali, jestli se mu ji podaří dostat do sítě. Patrick s dlouhým obličejem poctivě hlásí, že to nejsou ryby jeho, že je obě ulovila „ona" a palcem ukáže na mě. Chlapíci se nejdříve zarazí, ale pak to překousnou a gentlemansky mi zdvořile gratulují k začátečnickému štěstí.

Jeden výrok tvrdí, že jeden z rozdílů mezi amatérem a profesionálem v jakémkoliv oboru je ten, že amatér je nedůsledný v daleko širším rozsahu. Ta definice by na mé rybaření docela padla.

MOUDROST RYBÍHO STAŘEŠINY

Dál na sever podél východního pobřeží ostrova se nachází městečko Campbell River. Tam si půjčujeme malý motorový člun a vydáváme se k jižnímu cípu ostrova Quadra Island. Toto místo je vyhlášené nejen velikostí lososů, ale také záludností mořských proudů. Lososům přes čtyřicet liber se tady říká „tayee" a navíc musí být ulovený z veslice, ne z motorového člunu. Pak dostane ten rybář členství v prestižním „Tayee Club", na čemž si převelice zakládají. Pohybovat se v těchto vodách na veslici, to je ale také umění samo o sobě.

V Campbell River je úžina Johnstone Straight mezi oběma ostrovy široká jen asi čtyři sta metrů. Tou se ale protlačuje za přílivu i odlivu strašná spousta vody. Proudy se srážejí a dělají divné vlny, pro malé čluny nepříjemné. Úžina je natolik hluboká, že tudy proplují i obrovské lodi, které se plaví do Prince Rupert a dál na Aljašku. Navigace to musí být prekérní, ale ušetří jim to nejen velkou vzdálenost, ale také jsou v daleko klidnějších vodách, chránění od Pacifiku řetězcem malých ostrůvků. Ještě o něco dále na sever má úžina pouhých tři sta metrů. Celá ta trasa je nádherná, nazývá se Inside Passage. Vidět tudy proplouvat ty obrovské vyhlídkové lodi na Aljašku bere dech.

Půjčovna člunů má kýčovité jméno „Lucky Lui", no, uvidíme, kolik štěstí přinese nám. Je od městečka dost daleko na jih, takže k jižnímu cípu ostrova Quadra je to slušná vzdálenost. Kolem cípu ostrova Cape Mudge je dost člunů, ale pokud někdo něco uloví, jsou to jen „mud sharks", malí,

tzv. bahenní žraloci. Nejsou velcí, pod metr, ale těsně před ocasní ploutví mají osten, který je jedovatý. Tam nás to brzy přestává bavit a zajíždíme do úžiny, do větších hloubek.

Dlouhou chvíli se nic neděje, až si o tom „šťastném" člunu začínám myslet svoje, a o pověsti tohoto místa také. Pak mi ztěžkne prut. Pokouším se to něco přitáhnout blíže k povrchu, prut ztěžkne ještě více. Pak se stvoření dole rozhodne, že to zase ne, a zamíří dolů do hlubin. Vlasec se odvíjí jako divý, Patrick říká, že když jde ryba do tak velké hloubky, je to známka velice velké ryby. Prý je třeba mít trpělivost. Ryba sedí dole dost dlouho a trucuje. Čekám, čekám, pořád nic. Pak se mi zdá, že je vlasec o maličko volnější a začínám rybu přitahovat blíže k povrchu. Pak prut ztěžkne znova a ryba znova míří do hlubin. Začínám mít obavy, že na navijáku nemám dostatečně vlasce. Ryba znova trucuje a pak se rozhoduje nás zatáhnout do různých zátok. Patrick ve vlnách člunem manévruje, jak nejlíp to jde. Prostě ryba je pánem a my jen sledujeme, kam se vydá. V další skalnaté zátoce jde opět do hlubin. Rybí strategie se opakuje pořád dokola, až Patrick usoudí, že by už ta ryba mohla být unavená a že bych ji měla pomalu začít přitahovat blíže k hladině.

Chvíli se to daří. Pak ale lososovi dojde, co se děje, že mu jde o život, a rozhoduje jinak. Následuje mocné škubnutí, prut se prudce ohne a pak švihem narovná a ryba je pryč. Místní nám pak říkají, že podle chování ryby to byl definitivně losos přes čtyřicet liber, a přitáhnout ho do sítě zabere třeba i tři hodiny. Měli jsme si s rybou hrát nejméně další hodinu.

Na jednu stranu je mi to trochu líto a je škoda, že jsme to nevěděli dříve, ale pak si zase říkám, že ten lososový stařešina bude mít naučnou zkazku a bude učit mladý potěr, jak přechytračit rybáře. A o něco později čtu tento moudrý výrok:

„Kdokoliv, kdo dá v sázku inteligenci svou proti inteligenci ryby, by si měl tu svou nechat zkontrolovat."